

Göç Eden Kültür

The Emigrant Culture

Behiye ARABACIOĞLU¹

Başvuru Tarihi: 05.04.2018

Kabul Tarihi: 24.05.2018

Atıf İçin: Arabacıoğlu, B. (2018). Göç eden kültür. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 2(2), 83-91.

ÖZ: Yüzyıllar boyunca, insanlar, toplumsal, sosyal, siyasal (ve / veya) ekonomik nedenlerle göç etti. Günümüzde de bu durum çok değişmemiştir. İnsanlar çeşitli nedenlerle, hala göç etmektedirler. Burada göçler beraberinde neleri götürür ya da neleri getirir sorusu sorulabilir. Öncelikle kültür beraberinde götürülür ki bu kültür zamanla yeni kültürde de kendisine bir yer edinir. Buna göre, göçler sadece bireyi değil, aynı zamanda onunla birlikte her bir bireyin değerlerini de taşırlar. Nihayetinde kültürel bir aktarımın gerçekleşmesi kaçınılmazdır. Göç'ün önemli sonuçlarından biri edebiyattır. Bazı göçmenler duygularını daha iyi ifade edebilmek için edebiyatı kullanmışlardır. Bu durum, daha sonra "göçmen edebiyatı" olarak adlandırılacak edebiyatın temelini oluşturmuştur. Bu çalışmada, göçmen edebiyatından olan bir romandaki kültürel öğeler sunulmaktadır. Bununla birlikte kültürel öğelerin bir edebi esere nasıl girdiğini ve nasıl aktarıldığını da ortaya koymaya çalışacağız. Göçmenler duygularını, düşüncelerini, anılarını ve diğer birçok soyut şeyi beraberinde götürdüklerinden dolayı, göç ederken neler götürülür sorusuna somut olarak cevap vermek mümkün değildir. Edebiyatın bu türü Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Alman Dili Eğitimi Bölümünün edebiyat tabanlı derslerinde kullanılmaktadır. Ve bu çalışma ile öğrencilerin öne çıkarılan alıntılarla ne kadar başa çıkabilecekleri ve dolayısıyla ne kadar öğrenebilecekleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar sözcükler: Göç, göçmen edebiyatı, edebiyat, kültür, edebiyat ve kültür ilişkisi

ABSTRACT: For centuries, people have emigrated for societal, social, political, (and/ or) economic reasons. Even today, this has not changed. People wander still, for various reasons. The question might be asked, what to bring or take on this emigration. First, the culture is taken and conferred with time in the new culture and place. Accordingly, emigrations carry not only the individual, but also the values of each individual along with it. In the end, it is inevitable that a cultural transfer takes place. An important result of emigration is literature. Some immigrants have used literature in order to express their feelings better. This creates literature that was later called "migrant literature". In the present study, cultural elements from a novel of migrant literature are presented.

It will seek to prove the extent of transmitted cultural elements in a literary work and play. The question is, how you will look at an emigration. You can not respond with concrete terms because emigrants carry their feelings, thoughts, memories, and other aspects with them. This type of literature is used in courses of German language at the Faculty of Education at Anadolu University, Eskişehir. It is attempted in this study to represent the extent to which students can deal with it and, thereby, learn something new.

Keywords: Migration, immigrant literature, literature, culture, literature and culture relation

¹ Öğr.Gör.Dr., Anadolu Üniversitesi, bceliker@anadolu.edu.tr

1. GİRİŞ

İnsanoğlu yüzyıllardır, gerek toplumsal, sosyal, gerekse politik, ekonomik nedenlerden dolayı hayatlarının bir bölümünü ya da tamamını başka bir coğrafyada geçirmek üzere göç etmiştir. Göç etmek çoğu zaman tercih değil, aksine zorunluluk olmuştur. Zorunluluktan doğan göçlerin temelinde de hayatta kalabilmek ve daha iyi hayat şartlarında yaşayabilmek yatar. Türkler de çok eski zamanlardan itibaren çeşitli sebeplerle anayurtlarını terk ederek başka coğrafyalara göç etmişlerdir. Baloğlu da göç kavramını ekonomik, sosyal veya politik nedenlerin etkileriyle bireylerin yer değiştirme hali olarak tanımlar. (Baloğlu, s. 89). Bu göçler Salman'a göre ise çok ciddi sebeplere dayanmaktaydı, bu sebeplerin başında iktisadi sıkıntılar yer almaktaydı (Salman, s. 4). Ve günümüzde de insanların çoğu yine daha iyi hayat şartları için, hatta hayatta kalabilmek için hala göç etmektedirler. Bu kadar insan doğup büyüdüğü toprağı, anayurdunu, geçmişini ve geleceğini olduğu yerde bırakırken beraberinde neler taşımaktadır? Kültürel öğeler başta olmak üzere birçok öğe de yeni ortama taşınmakta ve zaman içinde göç edilen yere yerleşmektedir. Çalışmada kültürel öğelerin nasıl ve nereye yerleştiğinden, insanlarla birlikte nasıl göç ettirildiğinden bahsedileceğinden dolayı kültür kavramına ilişkin yaklaşımlara bakmakta yarar olacaktır.

1.1. Kültür Kavramına İlişkin Yaklaşımlar

Kültür kavramına daha yakından bakacak olursak; Güvenç'e göre Kültür kavramının o kadar çok tanımı vardır ki, bazı antropologlar ve sosyal antropologlar Kültür'ün tanımlanamayacağından bahsetmektedirler. Bu tanımlama güçlüğü yine Güvenç'e göre çok anlamlı oluşunda aranabilir. Kültür, antropoloji dilinde ve eserlerinde şu kavramlar karşılığında kullanılan soyut bir sözcüktür:

- Kültür bir çeşit uygarlıktır; bir toplumun ya da bütün toplumların birikimli bir uygarlığıdır.
- Toplum eşittir Kültür, çünkü kültür, belli bir toplumun kendisidir.
- Bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesine kültür denir.
- Kültür, bir insan ve toplum kuramıdır. (Güvenç, s. 95).

Kültür kavramının farklı tanımlarına değindikten sonra, bu çok yönlü kavramdan, yani Kültür'den, yabancı dil öğretiminde nasıl faydalanılabileceği konusuna değinerek bunu çeşitli örneklerle ortaya koymaya çalışalım.

1.2. Kültürün Yabancı Dil Dersine Katkısı

Birçok akademisyen gibi Sağır da Kültür kavramını içeren metinlerin yabancı dil öğretimine katkı sağlayacağını savunmaktadır. "Yabancı Dil Öğretiminde yapılacak kültürel ve kültürlerarası içerikli metinler yoluyla, kültürlerarası öğrenme gerçekleştirilebilir. Bu öğrenme esnasında bireyde demokratik kimlik bilinci de oluşmuş olabilir." (Sağır, s. 586).

"... Kültür öğrenilir, Kültür tarihidir ve süreklidir, Kültür toplumsaldır ..." (Güvenç, s. 103) gibi başlıklar altında Kültür kavramını toplamak mümkündür. Ancak bu çalışmada toplumsal ve sosyal açıdan edebiyattaki yansımaları ele alınacağından, Güvenç'in de belirttiği gibi, sosyal bir grubun ortaklaşa yaratılan ve paylaşılan alışkanlıklarına, kabul edilen davranışlarına, değerlerine (Güvenç, s. 103) değinilecektir.

1.3. Kültürün Edebiyatla İlişkisi

Yüzyılın bu karmaşık sorununun, başka bir deyişle Kültür'ün, bir diğer ayrılmaz boyutunu edebiyat oluşturmaktadır. Göçmen yaşadığı ülkede kendini anlatabilmenin bir yolu olarak kendisini yazılı ifade etmek istemiş ve edebiyatını da oluşturmuştur. Bugün Göçmen edebiyatı nereye ait olduğu, adının ne olması gerektiği konusunda tartışmaların hala sürdürüldüğü bir alan olarak varlığını devam ettirmektedir. Başlangıçta göçmenin kendisi gibi edebiyatı da kabul görmemiş; ancak zamanla bu zenginliğin farkına varan bazı büyük yayınevleri, bazı edebiyat çevreleri, yazarlar ülkelerinde filizlenen bu oluşumu göz ardı etmek yerine onu kazanma yoluna gitmişlerdir (Cengiz, s. 189).

Edebiyat, göçün en etkili sonuçlarından birisi olarak bilinmektedir. Göç eden bazı insanlar kendilerini, duygularını ifade edebilmek için edebiyatı kullanmışlardır ve ortaya çıkan edebi türe zaman içinde "Göçmen Edebiyatı" denmiştir. Cengiz'e göre Almanya'daki Türk göçmenler kendilerini ifade edebilmek için bildikleri, tanıdıkları sorunları yazıya dökmüşlerdir. Dolayısıyla ortaya çıkan edebiyat, onların sorunlarıyla birebir ilişkilidir. Kültür çatışması, yabancılaşma, kimlik sorunları, uyum problemi, yabancı düşmanlığı gibi göçmenin gündelik yaşamının bir parçası haline gelmiş konular yazarların da gündemini işgal etmiş ve bildikleri bu sorunları ele almışlardır. (Cengiz, s. 190) Göçmen Edebiyatı en az iki farklı kültürün öğelerini içinde barındırdığı için, karşılaştırmalar şeklinde de karşımıza çıkabilmektedir. Kim bilir, belki de yazar karşılaştırma yaparak yukarıda sözü edilen kültürel öğeleri daha ayrıntılı ortaya koyabilmektedir. Çalışmada bu durumu analiz edebilmek adına Göçmen Edebiyatı'ndan bir eser uygun görülüp seçilmiştir, dolayısıyla da bu çalışma, metne dayalı bir çalışma olacaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, göç olgusunun insanlar üzerindeki yıkıcı etkilerini eserlerden de örnekler vererek sosyolojik eleştiri yöntemiyle incelemektir. Birey/ler göç ederek ya da göç etmek zorunda bırakıldıklarında yanlarında yalnızca eşyalarını değil, kültürel değerlerini, gelenek ve göreneklerini ve umutlarını da getirirler. Berna Moran'a göre, sosyolojik eleştiri edebiyatın kendi başına var olmadığı, toplum içinde doğduğu ve toplumun bir ifadesi olduğu ilkesinden hareket eder. Yazarı, eseri ve okuru sosyal koşullar belirlediğine göre, yapılacak iş, bu koşullar üzerine eğilerek sanatla ilgili sorunları açıklamaktır (Moran, 2011, 83). Berna Moran'ın tanımından da anlaşıldığı üzere, göç olgusu sebepleri ve sonuçlarıyla bir bütün olarak edebi araştırmalarında inceleme alanlarına girmektedir.

Çağlardan beri ve özellikle de günümüz toplumlarındaki en önemli olgulardan biri olan göçün çok geniş bir yelpazesi mevcuttur. Bir toplumu ortaya koyduğu sanatı yansıtır, dolayısıyla edebiyat eserlerinden, toplumun yaşayışına, adetlerine ışık tutan bir belge gibi yararlanmak ve özellikle sosyal belgelerin kıt olduğu daha eski çağlara ait çeşitli bilgileri o çağların sanat eserlerinden elde etmek yoluna gidilebilir (Moran, 2001, 85).

Kuramı belirlerken de özellikle bireyin ya da toplumların göç etmelerine neden olan unsurlar ve buna bağlı olarak sonuçlar üzerine durmak gerekmektedir. Moran'ın da belirttiği gibi; Eserler gelişi güzel gökten inmez, onların yaratıcıları, ülkelerinin iklimi, fiziksel, politik ve sosyal koşulları tarafından belirlenmişlerdir. Belli nedenler belli sonuçlar doğurur. Aynen biyolojide, fizikte, jeolojide olduğu gibi edebiyatta da bir determinizm vardır. Bundan ötürü eleştiri yöntemi de diğer bilimlerdekinden farklı olmamalıdır. Bir şeyin nedenlerini ve etkilerini göstermek demek, o şeyi açıklamak demektir. (Moran, 2001, 84).

3. GÖÇÜN EDEBİ ESERLERE YANSIMASI

İnsanoğlu göç ederken beraberinde neleri götürür sorusuna yalnızca somut kavramlarla cevap verilemez. Çünkü göç eden kişi yanında duygularını, düşüncelerini, anılarını ve daha birçok soyut şeyi beraberinde taşır. Her ne kadar göç etmiş ise ve de başka bir yerde yaşamakta ise de aklının bir yerinde muhakkak bırakamadıkları yer alır. Dolayısıyla da onları beraberinde götürmüş olur. E. Sevgi Özdamar' da bunun çok net örneklerini görebilmekteyiz. Cengiz'e göre Almanca yazılan ama Türkiye'yi anlatan romanlar, yeni bir dünyayı haber vermektedirler. Ayrıca Cengiz bu yazarların aslında diğer yazarlara göre iki kimlikten beslenme açısından daha zengin olduklarını savunmaktadır (Cengiz, s. 191).

Emine Sevgi Özdamar'ın "Seltsame Sterne Starren Zur Erde" (Tuhaf Yıldızlar Yer Yüzünü Dikizliyor) adlı eserinde sıkça İstanbul ve Berlin karşılaştırmalarına ve benzetmelerine rastlamak mümkün;

"Ich saß mit geschlossenen Augen in meinem Zimmer, die Stimmen von Berlin: der Wecker, Vogelgezwitscher, Motoren, Kinder, Autos, Straßenbahn. Die Stimmen von Istanbul: Wasserverkäufer, Süßigkeitenverkäufer, Getreideverkäufer, die Blindenstöcke auf dem Pflaster, die plötzlich hochfliegenden Tauben, Möwengeschrei, hupende Schiffe am Bosphorus, das Zirpen der Grillen, Katzen auf den Dächern auf der Suche nach Liebe, Gesänge aus den Minaretten, Hundegejaul, die Stimmen der Obst- und Gemüseverkäufer, Marktplätze, Menschen, Menschen." (Özdamar, s. 147)

"Kapalı gözlerle odamda oturuyordum, Berlin'in sesleri: çalar saat, kuş civıltıları, motorlar, çocuklar, arabalar, tramvay. İstanbul'un sesleri: Sucular, tatlıcılar, kuruyemişiçi, asfaltta âmâların sopaları, birdenbire uçan güvercinler, martı çığlıkları, boğazda kornaları çalan gemiler, cırcır böceklerinin sesleri, çatılarda aşk arayan kediler, minarelerden gelen ezan sesleri, köpek uluması, meyve sebze satıcılarının sesleri, Pazar yerleri, insanlar, insanlar." (Özdamar, agk, çeviri: B. Arabacıoğlu)

Yukarıdaki alıntıda Berlin ve İstanbul seslerinden bahsedilmektedir. Özlem duygusunun getirmiş olduğu hatıralar canlanmakta ve İstanbul'da duyduğu sucunun, tatlıcının, çekirdekçinin sesleri, uçuşan güvercinlerin sesi, martıların çığlıklarının, boğazda gemilerin kornalarını, çekirgelerin sesi, çatılarda aşk arayan kedilerin, minarelerden yükselen ezan sesleri, insanların seslerini anlatmaktadır. Öncesinde Berlin'de duyduğu sesleri belirtiyor ve bu seslerin İstanbul'un seslerinin yanında çok az kaldığını belirtmektedir. Berlin'de sadece çalar saat, motor, araba, çocuk, kuş civıltısı ve tramvay sesi var. Türk kültürünün bir örneği olan İstanbul'daki Sokak satıcıları, ezan sesi, köpek sesleri Berlin'de yok. Özlemine dile getirmekle birlikte kültürel bir öğeyi yabancı okuyucuya da sunmuş oluyor.

"In Istanbul fuhren die Nachtbusse auf den einsamen Straßen am Meer entlang, manchmal ranten die Hunde hinterher. Hier ist kein Hund zu sehen." (Özdamar, s. 87).

"İstanbul'da gece otobüsleri deniz kenarı boyunca ıssız caddelerde ilerlerdi, bazen köpekler otobüslerin arkasından koşardı. Burada hiç köpek görünmüyor." (Özdamar, agk, çeviri: B. Arabacıoğlu)

Burada yazarımız ülkemizin maalesef bir türlü çözüm getirilemeyen sorunlarından biri olan sokak hayvanlarından bahsediyor, otobüslerin peşinden koşan köpekleri hatırlamakta ve burada yani Berlin'de hiç başıboş köpeğin olmadığını belirtmektedir.

Başka bir yere göç eden kişi, aynı zamanda hem göç ettiği yerdeki kültüre alışmak zorunda kalır hem de alışmış olduğu kültür formlarından vazgeçemez. Böylece ortaya Karak'a göre Arabesk bir kültür

çıkarak. Arabesk kültürün amacı, çağdaşçı bir toplum içerisinde gelenekleriyle tutunma çabasıdır (Karak, s. 232). Karak'ın da belirtmiş olduğu gibi, ortaya çıkan yeni kültürün etkisiyle yazar, eserinde karşılaştırmalar yapmaktadır.

“Damals gingen wir in Istanbul für 25 Groschen ins Kino, drei Filme hintereinander, erst abends kam ich mit meinem Bruder mit den leeren Bussen nach Hause. Istanbul: In manchen Nächten brachten wir Kerzen zu den heiligen Gräbern. Jeden Tag kam eine verrückte Frau in unsere Straße, sie pinkelte aus Angst vor den Kindern, die hinter ihr herliefen, in unseren Hausflur. Eine Nachbarin kam mit einem Löffel und fragte nach Tomatenketchup. Der Bäcker vor dem großen Ofen mit mehligem Haar. Der alte Nachbar, der immer furzte, um die Kinder zum Lachen zu bringen, der blinde Schuster, meine Freundinnen, Jale, İnci, der Lastwagen, auf dem wir mit der ganzen Gasse zum Picknick fuhren. Die hinkende Hure, die Baumwolltante, der Maulbeerbaum, auf den wir mit den Katzen kletterten. Der Geruch des Flusses, gegenüber unserem Haus. Die Pflasterstraßen der Huren. Die bucklige Hure, die das Feuer fächelte, das krumme Holzhaus der Balkon, bedeckt mit Maulbeeren, Bursa, İstanbul, laßt mich in Ruhe in Berlin!” (Özdamar, s. 123)

“Eskiden İstanbul'da 25 kuruşa sinemaya giderdik, üç film arka arkaya, eve anca akşam boş otobüslerle dönerdik kardeşimle. İstanbul: Bazı gecelerde türbelere mum götürürdük. Sokağımıza her gün deli bir kadın gelirdi. Arkasından koşan çocuklardan korkup bizim avlumuzda işerdi. Komşu, elinde kaşıkla gelip salça isterdi. Büyük fırının önünde duran saçlı unlu fırıncı. Çocukları güldürmek için devamlı osuran yaşlı komşu, âmâ ayakkabıcı, arkadaşlarımız Jale ve İnci, sokakça pikniğe binip gittiğimiz kamyon. Topal fahişe, pamuk teyze, üzerine kedilerle turmandığımız dut ağacı. Evimizin karşısındaki nehrin kokusu. Fahişelerin Arnavut kaldırımları. Ateşi körükleyen kambur fahişe, eğri ahşap evin dutlarla örtülü balkonu, Bursa, İstanbul, beni Berlin'de rahat bırakın!” (Özdamar, agk, çeviri: B. Arabacıoğlu)

Yukarıdaki alıntıda İstanbul ve Bursa yıllarındaki yaşantısından bir kesit verilmektedir. Aynı sokakta yaşadığı insanları hatırlıyor ve onlarla nasıl uyum içinde yaşadıklarını, birlikte yaptıklarıyla ifade ediyor. Böylece Türkiye'de çok tipik olan mahalle kültürünü anlatmaktadır. Yine aynı alıntının son cümlesinde her ne kadar “beni Berlin'de rahat bırakın” dese de bir İstanbul özlemi söz konusudur.

“Ich klappte das Buch zu und aß eine Aprikose, die meine Großmutter mir eingepackt hatte. Als ich losgefahren war, hatte sie zu mir gesagt: “Du bist wieder da, wenn ich das nächste Mal gewaschen werden muß, nicht wahr?” ...” (Özdamar, s. 42)

“Kitabı kapatıp büyükannemin yanına koyduğu kayısılardan bir tane yedim. Yola çıktığımda bana dedi ki; ‘bir dahaki banyo gününe kadar dönmüş olacaksın, değil mi?’ ...” (Özdamar, agk, çeviri: B. Arabacıoğlu)

Kültürümüzde var olduğu bilinen bir diğer öge de yola çıkacak olan birisine yolluk hazırlamaktır. Büyükannesi torunu için yolluk hazırlar ve yanına kayısı koyar. Aynı biçimde küçüğün büyüğünü belli aralıklarla banyo yaptırması da Türk kültürünün bir parçasıdır. Yaşlılar günlerini bu şekilde takip ederler, “bir sonraki banyo günümde burada olacaksın değil mi?” diye soruyor torununa.

Özdamar'ın eserinde sıkça ortaya koyduğu kültürel farklılıklardan biri hamam kültürüdür, Türk hamamında kadınların serinlemek için karpuz yediklerini şu sözlerle anlatmaktadır.

“...In den türkischen Bädern essen die Frauen Wassermelonen gegen die Hitze ...”
(Özdamar, s. 132)

“... türk hamamlarında sıcağa iyi gelsin diye kadınlar karpuz yer ...” (Özdamar, agk,
çeviri: B. Arabacıoğlu)

Kültürel anlamdaki bir diğer İstanbul-Berlin karşılaştırması da sokaktan geçen sebzediden yapılabilen alışveriş şeklidir. İstanbul’da rahatlıkla balkondan sepeti sarkıtarak “Osman abi!” diye seslenip alışveriş yapılabileceğinden bahsetmektedir. Ayrıca Berlin’de bu satıcıların eksikliğinden bahsetmektedir, bu tip satıcılar olmadığı için, insanları sadece dümdüz yürürken gördüğünü belirtmiştir.

“In Istanbul kann man von jedem Balkon aus zum Gemüseverkäufer rufen: “Bruder Osman, ich laß den Korb herunter, Geld ist drin, ein Kilo Bohnen, ein Kilo Auberginen.” Weil diese Läden hier fehlen, sieht man die Menschen hier nur gerade aus laufen.” (Özdamar, s. 165).

“İstanbul’da her balkondan sebzeçiye seslenilebilir: ‘Osman kardeş, sepeti salıyorum, para içinde, bir kilo fasulye, bir kilo patlıcan.’ Bu dükkânlar burada eksik olduğundan, insanlar burada sadece dümdüz ileriye doğru yürürken görülüyor.” (Özdamar, agk, çeviri: B. Arabacıoğlu)

Yazarımız Emine Sevgi Özdamar romanındaki bütün bu karşılaştırmalarını elbette ki sadece hikâyesini anlatmak için yapmamıştır, karşılaştırmalar anlatımına zenginlik kattığı kadar, farklı kültürden olan okuyucuya yeni bir kültürü de tanıma fırsatı vermiştir.

Dolayısıyla göç daima kendisiyle birlikte sadece insanları değil, yanlarında bu insanların kendilerine ait değerlerini de taşımaktadır. Bunun sonucunda kültür transferi kaçınılmaz bir durum olmaktadır. Yılmaz’ın da belirttiği gibi, göçle birlikte belli bir kültürel etkileşime girilmektedir ve karşılıklı etkileşimin sonucunda her ikisinin de değişmesi söz konusudur (Yılmaz, s. 1686).

4. SONUÇ

Bu çalışmada göç ve kültür kavramlarına getirilen farklı yaklaşımlara değinerek açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Göç ve Kültür’ün birbirinden ayrı düşünülemez kadar yakın iki kavram olduğu sonucuna varılmıştır. Göç’ün en belirgin etkilerinden birisi farklı kültürlerin etkileşime girmesidir. Göç eden insanlardan bazılarının kendilerini yazılı dolayısıyla edebi olarak ifade etmeleriyle ortaya yeni bir edebi tür çıkmıştır. Bugün Göçmen edebiyatı olarak adlandırılan bu tür, yeni bir kültürü de karşı tarafa aktarma görevini üstlenmiş durumdadır. Bu türde yazan birçok yazar kendi ifadelerinde de bir köprü kurma amaçlarının olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada yer alan roman kesitleriyle de ortaya konduğu gibi, yazar her ne kadar Alman dilini kullansa da anlatımlarının aralarına kendi kültürel öğelerini yerleştirmiştir. Bu, kendi kültürünü asla unutmadığı ve terk etmediği anlamına geldiği gibi, alman okur ile Türk okur arasında kültürel bağlamda bir köprü kurma çabasıdır. Her iki kültürü deneyimlemiş biri olarak ister farkında olmadan, ister bilerek bir kıyaslama ve benzetme yapma durumu söz konusudur.

Çalışmanın başından bu yana belirtildiği gibi, göç etmek sadece fiziksel bir olgu değildir. Beraberinde birçok manevi öğeyi de götürmek demektir göç. Kültürel öğeler de bu kapsamda ele alındığında, tarihler boyunca kültürler göç etmiştir ve ettirilmiştir. Göç etmiş kültür karşımıza kıyafet, yemek, dil, yazı, yaşam biçimi olarak çıkmaktadır. Edebi eserlerde göçün yazı şeklinde karşımıza çıkmış halini görebilmekteyiz. Yabancı olarak bildiğimiz bir ülkeyi, dili dolayısıyla kültürünü bir hikâyede bir romanda okuyarak yabancı olmaktan bir nebze uzaklaştırmış olmaktadır.

KAYNAKLAR

- Baloğlu, A. (2011). Postmodern göçmen ruhu: köken, özlem, arada kalmışlık, utanç ve nihayet bir tutam 'barış'. *Studien zur deutschen Sprache und Literatur 1*. 87-98.
<http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuaded/article/view/1023010337> 10/03/2015 tarihinde erişilmiştir.
- Cengiz, S. (2010). Göç, kimlik ve edebiyat. *Zeitschrift für die Welt der Türken 2*(3).
- Güvenç, B. (1984). *İnsan ve kültür*. 4. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Karak, Ş. K. (2014). Edebiyatta yankılanan bir seda: göç. A. Ü. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi 51* Erzurum, 229-243.
- Moran, B. (2001). *Edebiyat kuramları ve eleştiri*. 5. Basım. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özdamar, E. S. (2003). *Seltsame Sterne Starren Zur Erde. 1. Auflage, Kiepenheuer& Witsch Verlag, Köln*.
- Sağır, Ş. U. (2014). Çok kültürlülüğün medya, edebiyat, oyun ve müziğe yansımaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7*(34), 583-593.
- Salman, H. (2006). *Türk tarihi ve kültürü*. Editör: Cemil Öztürk. 3. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9*(2), 1685-1704, Ankara.

EXTENDED ABSTRACT

For centuries, people have emigrated for societal, social, political, (and/ or) economic reasons. Even today, this has not changed. People wander still, for various reasons. The question might be asked, what to bring or take on this emigration. First, the culture is taken and conferred with time in the new culture and place. Accordingly, emigrations carry not only the individual, but also the values of each individual along with it. In the end, it is inevitable that a cultural transfer takes place. An important result of emigration is literature. Some immigrants have used literature in order to express their feelings better. This creates literature that was later called "migrant literature". In the present study, cultural elements from a novel of migrant literature are presented.

It will seek to prove the extent of transmitted cultural elements in a literary work and play. The question is how you will look at an emigration. You can not respond with concrete terms because emigrants carry their feelings, thoughts, memories, and other aspects with them.

This type of literature is used in courses of German language at the Faculty of Education at Anadolu University, Eskişehir. It is attempted in this study to represent the extent to which students can deal with it and, thereby, learn something new.

The aim of this study is to analyze the devastating effects of immigration on people as displayed in the literary works through a sociological approach. Individuals who immigrates voluntarily or by force bring not only their material belongings but also their cultural values, traditions and hopes along with them. According to Berna Moran, sociological literary criticism is based on the idea that literature is born into the society and thus it is the expression of the society (Moran, 2011: 83). As understood from the description of Moran, the reasons behind immigration are in the scope of literary studies.

Being one of the most important issues in society all through the ages, immigration forms a large spectrum. Based on the principle that art reflects the society it is possible to treat a work of literature as a document reflecting traditions and daily life of the society and use literary works as social documents especially for early ages lacking of social records (Moran, 2001:85).

It is necessary to focus on the reasons and results of the immigration of individuals or societies while determining the theory. As Moran points out; literary works do not come from nowhere, their creators are determined by the climate, physical, political and social conditions of their countries. Same causes produce same results. Determinism is valid in literature such as it is in biology, physics and geology. Therefore, its critical method should be as it is in other sciences. To describe something is to show its reasons and effects (Moran, 2001: 84).

This study has dealt with the concepts of migration and culture through different sociological approaches. It has been concluded that migration and culture are two inseparable phenomena. One of the most important effects of migration is the interaction of different cultures. Some of these immigrants have expressed themselves through literature and in this way; a new literary genre has emerged. Today this new genre, which is called migration literature, has now been responsible for the transfer of a new culture to the society migrated. As seen in the extracts taken from the novel for this study, the writer has inserted his own cultural elements in his narration though he prefers to write in German. This shows that he has never forgotten or given up his own culture. And this not only be read as the writer has never forget about his culture but also as an attempt to build a bridge between the two cultures. As a person who has experienced both cultures, he makes comparison between them either intentionally or unintentionally.

As situated from the beginning of the study, migration is not a physical phenomenon. Immigration includes bringing along many spiritual and moral values to the new settlement. In these terms, cultures and cultural elements have immigrated or forced to immigrate all through history. Immigrated culture displays itself in the clothing, food, language, writing and life style in general. In literary works, we have migration written in words. We are getting a little bit familiar to an unfamiliar country, its language and thus its culture via a literary work we have read.